Socialutskottets betänkande 1978/79:2

med anledning av motion om färdtjänst för handikappade

I motionen 1977/78:888 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen med anledning av vad som sägs i motionen 1977/78:887

1. hos regeringen hemställer om förslag som syftar till att i statsbidragsvillkoren för färdtjänsten införa regler som förhindrar färdtjänsthuvudmännen att tillämpa diskriminerande bestämmelser,

2. uttalar att i samband med översynen av bidragsvillkoren för färdtjänsten en generösare statsbidragsgivning bör övervägas,

3. hos regeringen hemställer om åtgärder som syftar till att snarast förverkliga en riksfärdtjänst.

Motionen 1977/78:887 har behandlats av trafikutskottet i betänkandena TU 1977/78:11 (s. 1) och 1977/78:18 (s. 25).

Utskottet

Färdtjänst är avsedd för personer som på grund av handikapp har svårt att förflytta sig på egen hand eller anlita allmänna kommunikationsmedel. Fr. o. m. år 1975 utgår statsbidrag för kommunernas färdtjänst (prop. 1974:141, SoU 1974:41, rskr 1974:345). Bidraget utgår med 35 % av kommunernas driftkostnader brutto. Statsbidragsreglerna för färdtjänsten liksom bl. a. nya regler för bidrag till den sociala hemhjälpen skulle försöksvis gälla under en treårsperiod.

Färdtjänsten har fortlöpande byggts ut under 1970-talet. Fr. o. m. innevarande år finns det färdtjänst i samtliga kommuner i landet. Den 1 oktober förra året hade 2,7 % av landets befolkning och 13,7 % av den del av befolkningen som var 65 år och äldre tillstånd att använda färdtjänsten. Under 1977 beräknas i genomsnitt varje färdtjänstberättigad person ha företagit 43 enkelresor (SCB Statistiska meddelanden: S 1978:19). Kostnaden för färdtjänsten har successivt ökat. År 1975 uppgick kommunernas bruttokostnader till 178 milj. kr., och för år 1978 har kommunerna budgeterat omkring 400 milj. kr. för ändamålet.

Färdtjänsten fyller en viktig funktion då det gäller att förverkliga kravet på integration och normalisering för handikappade. Som framhålls i motionen 1977/78:887 av Lars Werner m. fl. (vpk) har utbyggnaden av färdtjänsten inneburit att många handikappade har fått möjlighet att delta i samhällslivet på ett helt annat sätt än tidigare.

Då det gäller den fortsatta statsbidragsgivningen till färdtjänsten och andra frågor som rör denna vill utskottet erinra om följande.

Riksrevisionsverket har på uppdrag av regeringen utvärderat erfarenheterna av det försöksvis införda bidragssystemet. Verket pekar i utvärderingen bl. a. på den snabba och delvis svårförklarade kostnadsstegringen för färdtjänsten. Det försöksvis gällande bidragssystemet har verket funnit vara i huvudsak enkelt och lätt att administrera men samtidigt kan bidragen enligt verket medföra att alternativa lösningar – bättre anpassade efter lokala behov – förhindras. Statsbidragen till färdtjänsten kan enligt verket exempelvis hindra en handikappanpassning av de allmänna färdmedlen.

1976 års kommunalekonomiska utredning har haft i uppdrag bl. a. att pröva om specialdestinerade statsbidrag helt eller delvis kan upphöra. I sitt i december 1977 överlämnade betänkande – (SOU 1977:78) Kommunerna, utbyggnad, utjämning, finansiering – anför utredningen som sin mening att det f. n. inte är möjligt att slopa de speciella bidragen till social hemhjälp och färdtjänst. Utredningen betonar emellertid att bidrag som införts av stimulansskäl bör tas upp till prövning med jämna mellanrum, t. ex. vart femte år. Utredningens betänkande har remissbehandlats.

Riksdagen har på förslag av regeringen anvisat medel för statsbidrag till färdtjänsten med utgångspunkt i att bidragssystemet försöksvis skall gälla ännu en tid, i första hand för år 1978 (prop. 1977/78:100 bil. 8 s. 80, SoU 1977/78:25 s. 8, rskr 1977/78:188). I budgetpropositionen anförde socialministern att ställningstagande till eventuella ändringar av bidragsreglerna får göras i samband med behandlingen av kommunalekonomiska utredningens betänkande, varvid de synpunkter som riksrevisionsverket framfört i sin utvärdering också kan beaktas. Den snabba kostnadsökningen för färdtjänsten som riksrevisionsverket pekat på i sin utvärdering bör enligt socialministerns mening närmare undersökas inför ett slutligt ställningstagande till statsbidragsreglernas utformning. Socialministern anförde vidare att han hade för avsikt att ta upp överläggningar med svenska kommunförbundet i denna fråga.

Utskottet har inhämtat att överläggningar mellan företrädare för regeringen och kommunförbundet rörande färdtjänsten kommer att äga rum inom kort. Enligt utskottets mening bör överläggningarna – som i enlighet med det sagda har samband med prövningen av kommunalekonomiska utredningens förslag – inte föregripas. Ett yrkande i den nämnda motionen som avser statsbidragets storlek bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen framställs även ett yrkande som syftar till att förhindra att huvudmännen har diskriminerande bestämmelser för färdtjänsten.

Enligt utskottets mening är det nödvändigt för kommunerna att kunna vidta åtgärder som syftar till att förhindra att färdtjänstsystemet utnyttjas på sätt som inte är avsett. Detta får emellertid inte leda till att bestämmelser utfärdas som uppfattas som diskriminerande för de personer som är i behov av färdtjänst. Utskottet förutsätter att socialstyrelsen, som utfärdat tillämpningsföreskrifter för statsbidraget (meddelandeblad nr 23/75), vid en revision

av föreskrifterna ger underlag för regler som medverkar till att missbruk av färdtjänstsystemet så långt möjligt kan förhindras utan att för den skull någon som behöver färdtjänst skall gå miste om förmånen. Motionsyrkandet avstyrks.

HAKO-utredningen har i betänkandet (SOU 1975:68) Handikappanpassad kollektivtrafik lagt fram förslag om en riksfärdtjänst, dvs. en transportlösning för regionala och interregionala resor. Frågan om införandet av en sådan färdtjänst får prövas i samband med ställningstagandet till utredningens betänkande, vilket enligt vad riksdagen tidigare uttalat bör ske senast i samband med överväganden rörande den framtida trafikpolitiken (se bl. a. TU 1977/78:18 s. 25). Utskottet avstyrker motionen i motsvarande del.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78:888.

Stockholm den 22 september 1978

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp), Erik Larsson (c), John Johnsson (s), Bengt Bengtsson (c), Ivar Nordberg (s), Kjell Nilsson (s), Britt Wigenfeldt (c), Kersti Swartz (fp), Ulla Tillander (c), Stig Alftin (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Lena Öhrsvik (s) och Blenda Littmarck (m).

GOTAB 58441 Stockholm 1978